

7. PASCARI V. Proiectarea procesului educațional în instituția preșcolară. Chișinău: CEP USM, 2008.
8. ȘCHIOPU. U. Dicționar de psihologie. București: Babel, 1997. 740 p.
9. VĂIDEANU G. Educația la frontiera dintre milenii. București: Politică, 1988.

## **CULTIVAREA CURIOSITĂȚII COPIILOR PENTRU PERFORMANȚELE ȘCOLARE**

### **CULTIVATING CHILDREN'S CURIOSITY FOR SCHOOL PERFORMANCE**

*Aliona Ohrimenco (Boțan), dr., conf.univ.*

*UPS „Ion Creangă” din Chișinău*

*Aliona Ohrimenco (Boțan), PhD associate professor,*

*SPU ”Ion Creangă”, Chișinău*

ORCID: 0000-0001-6353-5529

**CZU: 373.015.3**

#### **Abstract**

When the child is curious, the brain becomes more involved and creates a more meaningful experience, due to the release of dopamine. This determines the preservation of that event as a more vivid episodic memory; therefore, the more curious the children are about a topic, the more motivated, focused and assimilated the new skills or knowledge will be.

**Key-words:** curiosity, wonder learning

Eforturile științifice își centrează atenția asupra dezvăluirii în mod activ a necesității de a învăța copiii să îmbrățișeze natura lor curioasă. Studiile sugerează că procesul curiozității este însoțit de multe beneficii, iar într-un context academic, poate asigura succese mai mari.

Curiozitatea reprezintă un proces psihic atât de complex, încât nu există o definiție binedefinită. Curiozitatea se suprapune cu alte constructe psihologice, cum ar fi motivația intrinsecă și o personalitate deschisă. Există dovezi că curiozitatea este o trăsătură, destul de stabilă în fiecare persoană și că este o stare care poate crește și scădea în funcție de context. Psihologul și cercetătorul Scott Barry Kaufman susține că, „curiozitatea este automată, este în ADN-ul nostru, ne naștem curioși. Dar fiecare avem interese speciale” [8].

Curiozitatea este forma primară a motivației care stă la baza învățării și este definită ca o particularitate interactivă a unei ființe prin care își explorează spontan ambianța și caută schimbări în structura sau dinamica acesteia [7].

Filosoful și psihologul William James (1899) a numit curiozitatea drept „impulsul spre o cunoaștere mai bună”, ceea ce înseamnă că ilustrează dorința de a înțelege. Cercetătorul a remarcat la copii faptul că tocmai curiozitatea îi orientează către obiecte noi, cu calități senzaționale -captivează ceea ce este „strălucitor, viu, uimitor”. Această curiozitate timpurie devine ulterior o „formă mai înaltă și mai intelectuală” – un impuls spre cunoașterea științifică și filosofică completă.

Psihologii-educatori G. Stanley Hall și Theodate L. Smith (1903) au realizat unele dintre cele mai vechi lucrări experimentale în studiul curiozității, prin colectarea de la mame a chestionarelor și a biografiilor copiilor lor, privind dezvoltarea interesului și curiozității; apoi,

folosind aceste date, au descris progresul copiilor începând cu „observarea pasivă“ încă din a doua săptămână de viață și „exprimarea curiozității propriu-zise“ în jurul lunii a cincea.

Psihologul Daniel Berlyne (1954), una dintre figurile cele mai importante din secolul XX în studierea curiozității, a descris tipurile de curiozitate de-a lungul a două dimensiuni:

a) **Curiozitatea perceptuală** se referă la forța motrice care motivează organismele să caute noi stimuli și care se diminuează odată cu expunerea repetată. Este principalul motor al comportamentului exploratoriu prezent la animale și copii mici, precum și o posibilă forță motrice a explorării la adulți.

b) Opusul curiozității perceptuale este **curiozitatea epistemică**, pe care Berlyne a descris-o ca fiind mai mult decât „obținerea accesului la stimularea informațională, având drept scop dobândirea cunoștințelor”. Autorul a descris curiozitatea epistemică ca fiind specifică omului. A doua dimensiune a curiozității pe care Berlyne a descris-o vizează specificitatea informației.

Cercetătorul Todd Kashdan susține că curiozitatea pur și simplu nu poate fi definită ca o singură trăsătură, are de fapt dimensiuni multiple. După sintetizarea anilor de cercetare în domeniu, Kashdan și echipa sa au efectuat trei studii pe aproape 4.000 de adulți în total pentru a testa un nou model de curiozitate. Au găsit dovezi pentru cinci dimensiuni specifice ale curiozității:

Tabelul 1. Dimensiuni specifice ale curiozității

1. Curiozitate „Explorare veselă”	Ești plin de mirare și fascinat de lume - cum ar fi atunci când călătorești într-un loc nou, descoperi un nou artist pe care îl iubești sau urmărești un nou hobby
2. Curiozitatea „Trebuie să știi”	Te simți incomod pentru că există un decalaj în cunoștințele tale și trebuie să umple acest gol
3. Curiozitate „socială”	Vrei să afli mai multe despre o altă persoană, așa că o urmărești și vorbești cu ea - ca atunci când încerci să afli ce face să râdă noul tău prieten
4. Curiozitatea „Acceptarea anxietății” / „toleranța la stres”	tolerați orice sentiment incomfortabil care poate veni cu o experiență nouă și nu vă împiedică - ca atunci când vă alăturați unui nou club de hip hop, deși nu cunoașteți niciunul dintre ceilalți membri
5. Curiozitate „Căutarea emoțiilor”	Îți asumi riscuri pentru că te bucuri de experiențe noi și incitante

Copiii se nasc curioși de felul lor, dar mediul în care cresc și adulții duc la dipariția acesteia. În literatură sunt descrise trei modalități uzuale prin care adulții constrâng sau chiar inhibă explorarea entuziastă a copilului inițial curios:

- Frica:** când lumea copilului este haotică sau când se teme, nu îi va plăcea noutatea. El va căuta familia, rămânând în zona de confort, fără să exploreze. Copiii afectați de dezastră naturale, suferințe familiale sau violență au o curiozitate scăzută.
- Dezaprobară:** „Nu atingeți, nu urcați, nu țipați, nu faceți asta, nu vă murdăriți“ ... etc. Copiii simt și răspund la temerile, prejudecățile și atitudinile adulților. Dacă vom transmite un sentiment de dezgust la noroiul de pe pantofii lor și la vânătăile pe mâini, entuziasmul lor pentru descoperiri va fi diminuat.
- Absența:** Prezența unui adult care îngrijește și investește oferă două lucruri esențiale pentru o explorare optimă: un sentiment de siguranță de la care să pornească în descoperirea de lucruri noi și capacitatea de a împărtăși descoperirea și, astfel, de a obține plăcerea și consolidarea informațiilor.

Curiozitatea a fost esențială în studiul atenției și al învățării în rândul copiilor și un accent deosebit a fost pus de zeci de ani pe cercetarea educației timpurii. Mary Helen Immordino-Yang, profesor de educație, psihologie și neuroștiințe la Universitatea din California de Sud, explică puterea curiozității ca „foame de răspunsuri în care activitatea creierului se schimbă în moduri în care ne ajută să păstrăm informații noi”. De oarece, mintea curioasă angajează procese și regiuni ale creierului asociate cu anticiparea unei recompense. În plus hipocam-ul, o regiune a creierului care este importantă pentru formarea de noi amintiri, accelerează activitatea pregătindu-se să stocheze informații [8].

Potrivit unui studiu din Hong Kong (2014), chimia creierului nostru se schimbă de fapt atunci când devenim curioși, ceea ce ne ajută să învățăm și să ne amintim informații [5].

Un alt studiu publicat în Pediatric Research constată că promovarea curiozității poate fi o abordare valoroasă pentru creșterea performanței academice. Cercetătorul Prachi Shah, medic pediatru pentru dezvoltare și comportament, afirmă că „curiozitatea se caracterizează prin bucuria descoperirii și dorința de explorare și se caracterizează prin motivația de a căuta răspunsuri la necunoscut”. Iar calitatea mediului timpuriu contează pentru cultivarea curiozității. Majoritatea intervențiilor ce se fac la clasă se concentrează pe cultivarea unui efort intelectual și a capacităților de autoreglare ale unui copil, dar rezultatele investigațiilor, promovate de Shah, sugerează că ar trebui luat în considerare și un meaj alternativ, axat pe importanța curiozității [6].

Potențialul nostru – emoțional, social și cognitiv – este exprimat prin cantitatea și calitatea experiențelor noastre. Un copilul mai puțin curios își va face mai puțini prieteni noi, se va alătura mai puțin unor grupuri sociale, va citi mai puține cărți și va face mai puține drumetii. Copilul mai puțin curios este mai greu de învățat, pentru că este mai greu de inspirat, entuziasmat și motivat. Există trei modalități uzuale prin care adulții constrâng sau chiar inhibă explorarea entuziastă a copilului inițial curios: frică, dezaprobare și absență.

Tabelul 2. Reacții ale actului curiozității

curiozitatea	conduce la	explorare
explorarea	conduce la	descoperire
descoperirea	conduce la	plăcere
Plăcerea	conduce la	repetiție
Repetiția	conduce la	stăpânirea informației
stăpânirea informației	conduce la	noi abilități
noi abilități	conduc la	încredere
încrederea	conduce la	stima de sine
stima de sine	conduce la	securizare
securizarea	conduce la	explorare

Dacă un copil rămâne curios, el va continua să exploreze, iar când va trăi bucuria descoperirii, copilul va dori să repete explorarea. Repetiția duce la stăpânirea unui concept prin înțelegere și produce creșterea încrederii în sine. Încrederea crește dorința de a acționa pe baza curiozității – de a explora, de a descoperi și de a învăța. Acest ciclu pozitiv de învățare este alimentat de curiozitatea și plăcerea care provin din descoperire și înțelegere.

În cercetările recente se vorbește despre importanța învățării prin fascinație („wonder learning”). Astfel, Jirout susține că curiozitatea este contagioasă. Iar limbajul unui educator

poate încuraja copiii să gândească ca detectivi creativi despre munca lor școlară. Autoarea încurajează opțiunea ca educatorii să modeleze un comportament curios [8].

*Trezirea fascinației în curiozitate implică mai multe etape* [2]:

1. *Anticiparea* – sentimentul că ceva neașteptat se va întâmpla și dorința de a afla mai multe despre lucrul respectiv.

Anticipația se poate pregăti folosind ghicitori, întrebări, conversații misterioase, sau imagini, obiecte. Spre exemplu într-o clasă unul dintre copiii a adus o sămânță a unui copac, iar educatoarea le-a propus copiilor ca până la ora de științe din săptămâna aceea să caute cărui copac aparține sămânța. Sau poate fi un eveniment în care copiii ies din clasă și merg într-un loc ciudat sau nou. Copiii pot călători fizic, sau doar imaginar, prin intermediul unei povești, sau prin intermediul unei imagini sau a unui filmuleț.

2. *Întâlnirea cu minunea* – momentul în care copilul are contact cu obiectul/ situația/ fenomenul care i-a stârnit curiozitatea.

Întâlnirea cu lucrul fascinant ar trebui să fie inspirațională, nu înspăimântătoare. Poate fi construită, spre exemplu, folosind o masă cu obiecte ciudate, cum ar fi roci, sau fosile, un caleidoscop, un dinte, o mărgică, un ceas cu mecanismul la vedere, sau orice lucru care le poate trezi curiozitatea copiilor. Poate fi o călătorie spre un loc nou, spre exemplu o excursie în grădină pentru a descoperi gândăcei, sau semințe, sau frunze cu un tipar diferit. Poate fi un puzzle sau un truc magic. Se poate folosi un săculeț în care sunt diferite materiale cu texturi de tot felul: o pană, o piatră, un con de brad, o bucată de catifea, un puf moale și așa mai departe. Sau o eșarfă cu care se leagă copiii la ochi, iar ei bagă mâna în sac, aleg un obiect și spun cum îl simt: moale/tare, din ce material cred că este făcut, dacă e aspru sau fin, ce culoare cred că are și apoi ghicesc ce obiect poate fi. De asemenea, copiii pot aduce și ei obiecte care le trezesc fascinația.

Întâlnirea cu lucrul care îi fascinează ar trebui să le stârnească dorința de a ști mai multe și să adreseze întrebări: Cum funcționează ? De ce are această formă ? Ce o face atât de frumoasă ? Ce se întâmplă în continuare ?

3. *Investigarea* – cercetarea lucrului care îi trezește curiozitatea pentru a afla mai multe;
4. *Descoperirea* – realizarea faptului că există o mulțime de lucruri noi de aflat;
5. *Propagarea* – să continui să lucrezi cu această fascinație pentru a o împărtăși altora și a o dezvolta.

Curiozitatea este o parte esențială a copilăriei și specialiștii vin și cu alte recomandări de menținere a curiozității la copii:

- ***Păstrați-vă în viață capacitatea de mirare.*** Copiii au acea viziune nouă și inocentă, care este uimită de tot ceea ce privesc. Lucrurile care pentru noi pot părea mai simple, pentru ei se dovedesc a fi cele mai incredibile din lume. Lăsați-le să mențină acea capacitate de minune, minunându-le.
- ***Încurajați copilul să interogheze și să investigheze despre subiecte care îl interesează.*** Încurajează-l să investigheze, să pună întrebări și să învețe lucruri noi. Putem explica cum funcționează unele lucruri, dar să încercăm să-i încurajăm să-și folosească imaginația sau să utilizeze raționamentul lor.
- ***Nu faceți totul copil.*** Probabil că nimic nu ucide curiozitatea și creativitatea mai mult decât să faci totul pentru copii. În calitate de părinți/educatori, trebuie să ne

sprijinim copiii, dar, mai degrabă decât să facem lucruri pentru ei, trebuie să fim ghizii lor.

- **Greșelile sunt oportunități de învățare.** E natural să ne dorim ca cei mici să fie fericiți tot timpul și să aibă succes. Și tocmai de aceea avem tendința de a interveni rapid atunci când cei mici au greșit și sunt supărați, dezamăgiți sau frustrați. Însă greșelile au rolul lor. Îi învață pe copii să caute soluții, să se “ridice” și să încerce din nou.
- **Diversitate și mediu stimulant.** să nu uităm cât de important este mediul în care trăiesc copiii, sunt diverse ocazii de la hrăni și dezvoltă curiozitatea, de a le pune întrebări și a răspunde la ele.

Când copilul este curios, creierul se implică mai mult și creează o experiență mai semnificată, din cauza eliberării dopaminei. Aceasta determină păstrarea aceluși eveniment ca o memorie episodică mai vie; așadar, cu cât sunt mai curioși copiii legat de un subiect, cu atât vor fi mai motivați, mai concentrați și vor asimila mai bine noile abilități sau cunoștințe.

#### BIBLIOGRAFIE

1. Gînju St. Activitățile de explorare/ investigare – modalități de stimulare a curiozității copiilor. [https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag\\_file/158-163\\_16.pdf](https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/158-163_16.pdf)
2. Mitu A. Învățarea prin fascinație sau cum le cultivăm copiilor motivația și dorința de de cunoaștere. <https://adrianamitu.com/invatarea-prin-fascinatie-sau-cum-le-cultivam-copiilor-motivatia-si-dorinta-de-cunoastere/>
3. Niculae O. De ce este esențial să-i încurajăm pe copii să rămână curioși ? <https://www.paginadepsihologie.ro/de-ce-este-esential-sa-i-incurajam-pe-copii-sa-ramana-curiosi-un-raport-exhaustiv-pe-tema-curiozitatii/>
4. Roșca A.L. Metodologie și tehnici experimentale în psihologie. București: Editura Stiintifica, 1971, 325 p.
5. Amy L. E. How to Cultivate Curiosity in Your Classroom. [https://greatergood.berkeley.edu/article/item/how\\_to\\_cultivate\\_curiosity\\_in\\_your\\_classroom](https://greatergood.berkeley.edu/article/item/how_to_cultivate_curiosity_in_your_classroom)
6. Mostafavi B. Exploring the connection between the child's curiosity and school achievement. 2018. <https://labblog.uofmhealth.org/lab-report/exploring-link-between-childhood-curiosity-and-school-achievement>
7. Kashdan T. B., Stikma M., Disabato D., ș.a. The five-dimensional curiosity scale: Capturing the bandwidth of curiosity and identifying four unique subgroups of curious people. In: Journal of Research in Personality. 2018, pp.130-149.
8. Yuhas D. The benefits of cultivating curiosity in kids. In: KQEDinform. Insspire. Involve. Iulie, 2018 <https://www.kqed.org/mindshift/51538/the-benefits-of-cultivating-curiosity-in-kids> (accesat 20.03.2021)